

शासन धोरण
भूसंपादन अधिनियम, १८९४ खालील
कलम १८ खालील भूसंदर्भ प्रकरणात,
तसेच अपील प्रकरणात सरकारी वकील
यांची फी विहित कालावधीत अदा
करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग,
शासन निर्णय क्र. संकिर्ण-०६/२०१४/प्र.क्र.४३/अ-२
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
दिनांक : -३१ जुलै, २०१४.

प्रस्तावना :-

भूसंपादन अधिनियम १८९४ च्या तरतुदीनुसार निवाडा मंजूर झाल्यानंतर निवाड्यात देण्यात आलेल्या मोबदला रकमेशी संबंधित जमिनमालक संतुष्ट नसेल तर अशा वेळेस नाराजीने (under protest) सदर रक्कम स्विकारून जिल्हाधिकाऱ्यांमार्फत भूसंपादन अधिनियमाच्या कलम १८ च्या तरतुदीनुसार दिवाणी न्यायालयात वाढीव मोबदल्यासाठी भूसंदर्भ (Reference) दाखल करण्यात येते. तसेच दिवाणी न्यायालयाच्या निकालाविरुद्ध वरिष्ठ न्यायालयात अपील दाखल करण्यात येते. तथापि शासनाच्या असे निदर्शनास आले आहे की, कलम १८ खालील भूसंदर्भामध्ये व अपील प्रकरणांमध्ये सरकारी वकील यांची फी अदा करण्याबाबत विलंब होतो व दाव्यांचा निकाल लागल्यानंतरही वर्षानुवर्षे सरकारी वकीलांची फी अदा करण्याबाबतची कार्यवाही केली जात नाही. सदर फी मिळण्यासाठी फार काळ प्रतीक्षा करावी लागते. त्यामुळे श्री.सुरेश कांबळे, तत्कालीन सरकारी वकील यांनी मा.उच्च न्यायालय, मुंबई येथे रिट याचिका क्र.११४१७/२०१२ दाखल केली. त्यामध्ये मा.न्यायालयाने दिनांक ९.५.२०१४ रोजीच्या निर्णयान्वये कलम १८ च्या भूसंदर्भामधील व अपील प्रकरणांमधील वकील फी बीलाची कार्यवाही करून कमीत कमी कालावधीत फी अदा करण्याबाबत हमी देण्यासाठी शासनाने निश्चित धोरण ठरवावे, असे आदेश दिलेले आहेत.

२. मा. उच्च न्यायालयाचे उपरोक्त आदेश विचारात घेऊन भूसंपादन अधिनियम, १८९४ मधील कलम १८ खालील भूसंदर्भ तसेच अपील प्रकरणात सरकारी वकील यांची फी अदा करण्याबाबत निर्णय घेण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यासंदर्भात सांगोपांग विचार करून शासन पुढील निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय :-

भूसंपादन अधिनियम, १८९४ मधील कलम १८ खालील भूसंदर्भ तसेच अपील प्रकरणात संबंधित सरकारी वकील यांची वकील फी विहित वेळेत अदा करण्यासाठी खालील प्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी :-

१) उपरोक्त प्रकरणामध्ये सरकारी वकीलांना प्रकरणांच्या खालील टप्प्यांमध्ये फी अदा करण्यात यावी :-

अ) लेखी जबाब दाखल (Written Statement) टप्पा - २५%

ब) पुराव्याचा टप्पा (Recording of evidence) - २५%

क) वाद विवाद टप्पा (Final argument) - २५%

ड) निकाल लागल्यानंतर (After Judgment) - २५%

- २) कलम ११ खालील घोषित निवाड्यातील मोबदला रकमेच्या नाराजीने, कलम १८ खालील भूसंदर्भातील नोटीस प्राप्त झाल्यानंतर, तसेच कलम १८ खालील दिवाणी न्यायालयाच्या वाढीव मोबदल्याच्या निर्णयाविरुद्ध वरिष्ठ न्यायालयात अपील दाखल करण्याची नोटीस प्राप्त झाल्यानंतर, लवकरात लवकर भूसंपादन संस्थेस सरकारी वकील यांची फी रक्कम जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडे जमा करण्यास कळविण्यात यावे. त्यासाठी विहित मुदत देण्यात यावी. या मुदतीत सदर रक्कम जमा झाल्याची खातरजमा करण्यात यावी.
- ३) सरकारी वकीलांची फी अदा करण्याची जबाबदारी संपादन संस्थेची असल्यामुळे भूसंपादन अधिनियम १८९४ मधील कलम १८ खालील भूसंदर्भ न्यायालयात दाखल करण्यापूर्वी सरकारी वकीलांना अदा करावयाच्या फी ची रक्कम जमा करण्याबाबतची जबाबदारी संबंधित संपादन संस्थेचीच राहिल. तशी रक्कम त्वरीत उपलब्ध करून देण्यात यावी.
- ४) भूसंपादन अधिनियम १८९४ मधील कलम १८ खालील भूसंदर्भाबाबत सरकारी वकीलांची फीची रक्कम जमा करण्याच्या अनुषंगाने विशेष भूसंपादन अधिकारी/ उप विभागीय अधिकारी भूसंपादन संस्थेकडे विनाविलंब पाठपुरावा करतील व फी जमा करून घेण्याच्या अनुषंगाने भूसंपादन संस्थेशी योग्य समन्वय ठेवून फी ची रक्कम तातडीने जिल्हाधिकारी कार्यालयात जमा केली जाईल याबाबत दक्षता घेतील.
- ५) भूसंपादन संस्थांकडून कलम १८ च्या दाव्यासंदर्भात फी ची रक्कम जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडे जमा करण्यात आली आले आहे किंवा कसे ? याबाबत जिल्हाधिकारी वेळोवेळी त्यांचे स्तरावर आढावा घ्यावा, फी ची रक्कम जमा झाली नसल्यास, संबंधित अधिकाऱ्यांना ती फी रक्कम तातडीने जमा करावी, यासाठी सूचना देण्यात याव्यात.
- ६) महाराष्ट्र विधि अधिकारी नियमातील नियम क्र.१३० प्रमाणे संबंधित सरकारी वकील यांनी फी ची मागणी करताना बीलाची प्रत व रोजनामा सादर करणे आवश्यक राहिल.
- ७) संबंधित दाव्याच्या निकालानंतर संबंधित सरकारी वकील यांनी वकील फी ची मागणी विहित नमुन्यात करणे आवश्यक राहिल.
- ८) भूसंदर्भ व अपीलामध्ये संपादन संस्थेस प्रतिवादी केले असल्यास, राज्य शासनाकडून संपादन संस्था सरकारी वकील यांना परस्पर फी अदा करील या अटीवर संपादन संस्थेच्या वतीने दाव्याचे कामकाज पाहण्यास अनुमती देण्याची कार्यवाही करील
- ९) उपरोक्त प्रमाणे कार्यवाही करण्यास दिरंगाई झाल्यास अशा प्रकरणाशी संबंधित असणाऱ्या जबाबदार असणाऱ्या भूसंपादन संस्थांवर सरकारी वकीलांना देय होणारी फी व (मा. न्यायलयाने आदेश दिल्यास) झालेल्या विलंबावरील कालावधीचे व्याज देण्याची जबाबदारी संबंधित संपादन संस्थेचीच राहिल

१०) संपादन संस्थेकडे वकील फीची मागणी करताना सदर शासन निर्णय त्यांच्या निदर्शनास आणण्याची जबाबदारी संबंधित उप-विभागीय अधिकारी/ विशेष भूसंपादन अधिकारी यांची राहिल.

३. सदर आदेश विधि व न्याय विभाग, अनौपचारिक संदर्भ क्र.१०२/का-१४, दि.२८.७.२०१४ अन्वये सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्यांचा संकेतांक २०१४०८०४११३९२८४०१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(विशाल मदन)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य,
२. प्रधान सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई- ३२
३. सचिव, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४. प्रधान सचिव, विधि व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
५. सर्व विभागीय आयुक्त
६. सर्व जिल्हाधिकारी
७. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
८. जिल्हा सरकारी वकील, मा. उच्च न्यायालय, मुंबई/औरंगाबाद/नागपूर
९. महालेखापाल-१/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर
१०. महालेखापाल-१/२ (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर
११. वित्त विभाग (अर्थसंकल्प शाखा-२/४/व्यय-९), मंत्रालय, मुंबई
१२. विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३. कक्ष अधिकारी, जलसंपदा विभाग/सा.बां.वि/ नियोजन विभाग/ग्रामविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१४. कक्ष अधिकारी, अ-४, अ-१, अ-३, ब-१, पीएसी-१ कार्यासने, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१५. निवडनस्ती (अ-२ कार्यासन) महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२